

к. пед. н., доцент, ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК ІННОВАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ В СИСТЕМІ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ КЕРІВНИХ І ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ ОСВІТИ

Сучасний учитель – це професія, де потрібно багатьом ділитися – знаннями, досвідом. Але кінцеве завдання цього процесу в сучасному світі – не навчити, а розкрити потенціал дитини. Хочемо ми цього чи ні, все зараз направлено на об'єднання, і діти особливо зацікавлені в цьому процесі – вони відкриті, об'єднуються в групи, діляться інформацією, знаннями, досягненнями. І функція як сучасних технологій, так і вчителів – допомогти їм у цьому.

Що ж потрібно знати сучасному вчителю і які нестандартні інструменти використовуються в школах 21 століття, щоб зробити процес навчання ще цікавіше і продуктивніше?

Учителі сьогодні відмовляються від флешок і роздрукованих матеріалів і приймають реферати в хмарному сховищі SkyDrive, вирішують спільно завдання в електронному блокноті OneNote, пишуть конспекти в Word і створюють мультфільми в PowerPoint – так виглядають самі технічно «підковані» українські школи. Технології з кожним роком стають невід'ємною частиною життя вчителів, учнів та їх батьків, стираючи межі між будинком і школою, розвагами та навчанням.

Учні та вчителі починають освоювати нову операційну систему Windows 8, яка дає більше можливостей і для навчання, і для розваг, підходить як для стаціонарних комп'ютерів, так і планшетів. Нові пристрої на Windows 8 дають можливість проводити уроки нестандартно. Зокрема, планшети допомагають бути більш мобільними і не прив'язуватися до приміщення, а проводити урок, наприклад, на вулиці. Крім цього, навчальні заклади можуть отримати базовий пакет сервісу з «офісними» програмами Microsoft Office 365 безкоштовно, що дозволяє кожній школі створити власне освітнє середовище.

«Інтерфейс Windows 8 зручний і зрозумілий вчителям. Оскільки всі продукти Microsoft інтуїтивно зрозумілі, це дає широкі можливості і для навчання, і для творчості. Без офісних програм у навчанні зараз не обійтися. Хоч учні в школах і продовжують використовувати конспекти. Але є вчителі, які на допомогу учню активно використовують опорні конспекти, наприклад, деякі схеми, таблиці, де дитина може підглянути, якщо щось забув. При цьому конспект є в електронному вигляді в Word у вчителя. На думку вчителів, Excel просто незамінний при прорахунку або обробці даних.

Програма PowerPoint, яка входить в пакет Microsoft Office, активно використовується не тільки для складання презентацій, а й для створення нестандартних рефератів. Таким чином учень краще заглиблюється в тему, а вчитель виключає можливість скачати реферат з Інтернету. Крім того, програма дає можливість дитині проявити творчі здібності. Сьогодні вчителі створюють з учнями мультфільми в PowerPoint.

Ще один досить новий інструмент для шкіл – електронний блокнот OneNote, який також є частиною Microsoft Office. Блокнот дає можливість швидко записувати або замальовувати будь-яку інформацію або навіть записувати звук і відео, а також вирішувати одну задачу за декількома комп'ютерами, об'єднуючись в групи.

Вчителі поступово починають освоювати і хмарне сховище SkyDrive, яке дозволяє відмовитися від флешок і дисків, і працювати над інформацією спільно. Так, у школі вчителем вносяться зміни до документів, а коли він приходить додому, вся інформація автоматично оновлюється. Ще великий плюс роботи в «хмарі» в тому, що відпадає необхідність роздруковувати реферат – досить завантажити документ в хмарне сховище. А

значить, економиться час учнів та їх фінансові ресурси, і навіть якоюсь мірою вирішується екологічне питання.

Учителі все частіше і частіше використовують проектор та інтерактивну дошку. Наприклад, у ліцеї № 100 у м. Дніпропетровську комп'ютер і електронна дошка з проектором знаходяться в кожному навчальному кабінеті, документ-камера в кабінетах природничих наук, набір графічних планшетів, загальний простір в Інтернеті, на якому зберігаються файли і папки вчителів, роботи учнів. І це далеко неповний список, який характеризує уявлення про технічне оснащення сучасної української школи. Тим не менш, поки цьому обладнанню не приділяється належна увага, бракує програмних продуктів, необхідних курсів.

Із цією метою вчителі розробили курс «Інформаційний працівник», який показує взаємозв'язок досліджуваних предметів, оскільки в ньому об'єднані всі шкільні предмети. Курс складається з уроків, шести проектів: розробки макету книги, ультракороткометражного фільму, інтерактивної книги, комп'ютерної моделі, статистичного дослідження. У кожному проекті використовується цілий ряд технологій, знання яких допоможе і в навчанні, і, надалі, в роботі. Сьогодні вчителі PowerPoint і Publisher використовують для створення інтерактивної книги, Excel і Visual Studio – для створення комп'ютерних моделей, SkyDrive і OneNote використовуються для обговорення питань з учителем і всередині команди. Курс «Інформаційний працівник» вже затверджений Міністерством освіти і науки України. Цей спецкурс увійшов в загальну програму шкільної інформатики.

Методисти Олександр і Олексій Тебенка викладають у Методичному центрі інформаційних технологій в освіті Оболонського району м. Києва. У минулому році брати перемогли в Європейському конкурсі Microsoft Apathon, розробивши додаток MindSticks для пристроїв на Windows 8. Брати Тебенка раз на місяць збирають вчителів району в методичному центрі, щоб познайомити їх з новими технологіями. «Ми вчимо, але не зобов'язуємо використовувати нові інструменти, і проте вчителі тягнуться до нових знань, адже вони дозволяють їм бути нарівні з учнями, допомагають у навчальному процесі», – зазначають педагоги. Серед останніх уроків педагогів-новаторів Тебенків – комунікації з учнями та колегами за допомогою Outlook, програми для обміну повідомленнями і конференц-дзвінків Lync і SkyDrive. Якщо в учня виникає будь-яке питання, він може написати на електронну пошту своєму вчителю. Він може піти далі і написати миттєве повідомлення в Lync. На думку вчителів, дуже великий потенціал в поки ще маловідомому для шкіл інструменті TouchDeveloper, який дозволить учням по-іншому поглянути на предмет інформатики. Зараз у школі з початкових класів закладають основи мов програмування, але для дитячого розуміння і особливо для тих, хто не сильний в математиці, ці мови складні. А якщо учень не може освоїти предмет, як ми знаємо, у нього виникає розчарування і відчуження. TouchDeveloper допомагає програмувати і отримувати результат легко, просто в браузері. І учні, і вчителі можуть створювати нові програми і навіть завантажувати продукти в магазин Windows». Таким чином і надійшли брати Тебенки – на платформі TouchDeveloper вони розробили гру MindSticks, аналог популярної «Сірники», за допомогою якої можна вирішувати інтелектуальні завдання і розвивати логіку. Програма стає все більш популярною, її активно скачують і в Європі, і в Америці, і навіть Азії.

Крім MindSticks в Магазині Windows можна знайти велику кількість програм для розвитку інтелекту, загальних знань, отримати додаткову інформацію з шкільних предметів. Наприклад, FreshPaint – програма, яка допомагає школярам практикуватися в малюванні і освоювати фарби. Програма MicroPlant допомагає розглянути під мікроскопом рослини, бактерії, мікроби. Величезна кількість розвиваючих програм з математики, хімії, фізики, рідного і іноземних мов допоможуть дітям освоїти інформацію швидше, а головне, повному.

Ольга Свириденко, керівник відділу по роботі з закладами освіти і науки компанії «Майкрософт Україна»: «Нові можливості, які з'являються в результаті стрімкого розвитку інформаційних технологій, дозволяють школам надавати більш якісну освіту. Ті вчителі, які

вже зараз освоюють технології і застосовують їх у своїй роботі, роблять внесок не тільки у власний розвиток, але також краще готують своїх учнів до вимог і викликів сучасного суспільства» [3].

Саме такі вчителі та їхні керівники сьогодні приїжджають на курси підвищення кваліфікації в навчальні заклади післядипломної педагогічної освіти. В умовах прискореного процесу оновлення знань в усіх предметних галузях побудова ефективної системи підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів освіти є одним з пріоритетних завдань закладів післядипломної педагогічної освіти. Це завдання ускладнюється для тих з них, які впроваджують дистанційну технологію навчання на базі сучасних інформаційно-комунікативних засобів.

Слід акцентувати увагу на тому, що проблеми дистанційного навчання (ДН) досліджує широке коло вітчизняних і зарубіжних науковців.

Так, питання відкритої освіти та дистанційного навчання висвітлено у працях О. Андрєєва, В. Бикова, А. Калмикова, О. Орчакова, Є. Полат, А. Хуторського та ін. Організаційно-педагогічним основам дистанційної освіти в Україні і за кордоном присвячено науковий доробок Р. Гуревича, В. Олійника, С. Синенко, Б. Шуневича та ін. Проблеми упровадження інформаційних і комунікаційних технологій у навчальний процес досліджують В. Биков, М. Жалдак, М. Кадемія, Ю. Триус, В. Кухаренко та ін. Проблемам дистанційного навчання в неперервній професійній освіті присвячені наукові доробки С. Калашнікової, Н. Морзе, В. Осадчого, С. Сисоєвої, М. Солдатенко та ін. Проблеми підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів освіти за очно-дистанційною формою висвітлені у дослідженнях В. Гравіта, Н. Клокар, В. Олійника, О. Самойленка та ін.

Вибір форм, методів і технологій розвитку інформаційно-аналітичної компетентності слухачів курсів підвищення кваліфікації закладами післядипломної педагогічної освіти обумовлений такими сучасними тенденціями розвитку професійної освіти, як перехід на компетентнісну парадигму підготовки кадрів освіти і активне використання сучасних комп'ютерних, мережевих або мобільних технологій у навчальному процесі. Ефективність ДН залежить від якості використаних навчальних матеріалів та майстерності самих викладачів закладів післядипломної педагогічної освіти, які беруть участь у цьому процесі. Тому педагогічна, змістова організації ДН є пріоритетною.

Звідси важливість концептуальних педагогічних положень, на підставі яких будується весь навчальний процес за дистанційною формою. Коротко їх можна викласти наступним чином:

1. У центрі процесу навчання знаходиться самостійна пізнавальна діяльність того, хто навчається (учіння, а не викладання).

2. Уміння того, хто навчається самостійно отримувати знання, використовуючи різні джерела інформації, різні способи пізнавальної діяльності, вміння працювати з інформацією, маючи можливість працювати з інформацією у зручний час.

3. Активна пізнавальна діяльність того, хто навчається, яка не обмежує отримання знань, але передбачає їх застосування для вирішення різноманітних проблем навколишньої дійсності.

4. Використання новітніх педагогічних технологій, адекватних специфіці дистанційної форми навчання – навчання у співробітництві, метод проектів, дослідницькі, проблемні методи.

5. Активна взаємодія як з викладачем-куратором дистанційного навчального процесу, так і з іншими партнерами, співпраця різного роду пізнавальної та творчої діяльності. Таким чином вирішується проблема соціалізації особистості.

6. Система контролю має носити систематичний характер і будуватися на основі оперативного зворотного зв'язку (оперативне звернення до викладача або консультанта у зручний час для того, хто навчається), так і відстрочений контроль (тестування).

Демократизація та гуманізація всіх сфер життя нашого суспільства передбачає зростання вимог до професіоналізму та компетентності кадрів. У таких умовах забезпечення

необхідного рівня професійної та особистісної компетентності керівних і педагогічних кадрів освіти стає одним з основних завдань неперервної педагогічної освіти, підвищення кваліфікації в тому числі.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки». - Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2007, № 12, ст.102 .
2. Олійник В.В., Гравіт В.О., Ляхощка Л.Л. Дистанційне навчання в післядипломній освіті. / Сучасний стан і світові тенденції розвитку дистанційної освіти (Інформаційно-аналітичні матеріали); за заг.ред. П.М.Таланчука. – К.: Університет «Україна», 2010. – 470 с. - С. 76.
3. Учителя принимают рефераты в «облаке», а компьютеры заменяют конспекты – Электронный ресурс. – СЕГОДНЯ.ua. Новости компаний. – 26 сентября 2013 г. - Режим доступа: <http://www.segodnya.ua/ukraine/Uchitelya-prinimayut-referaty-v-oblake-a-kompyutery-zamenyayut-konspekty-460860.html>. – Назва з екрану.